

Machokultur bland barn utmanas av teater

**Machokulturen avslöjas och utmanas med hjälp av teater på skolorna i Borlänge.
– Alla är förlorare, både killar och tjejer för denna norm, menar Jon Karlsson,
regissör för Folkteatern i Dalarna.**

Är människan fri? Nej, knappast. Förutom fattigdom så har vi att göra med en uråldrig machokultur som fått ny kraft i takt med den reaktionära konservatismens återkomst. Machokulturen är en samling oskrivna regler som påverkar alla i samhället. Vi växer upp med dessa normer, fostras genom dem och tvingas på ett eller annat sätt att förhålla oss till dem.

Vi män ska inte gråta, prata om känslor eller söka hjälp när vi mår dåligt. Vi ska utstråla självsäkerhet, vara kaxiga och framgångsrika. Vi förväntas vara heterosexuella. Muskler ska byggas. Vi accepterar våld och använder homofobi för att hävda vår egen manlighet. Var ska man börja för att åstadkomma förändring? Var ska fröet placeras? Jo, bland barnen.

Teaterprojektet "Aldrig våga visa sig svag" riktar sig till elever som går i sjätte- och sjundeklasser i Borlänge kommun. Det handlar om totalt 15-20 klasser, där teaterensemblen träffar en klass åt gången.

Det är en satsning som görs i samarbete med Kulturcentrum Asken. Initiativet kommer från lärarna själva som upplever att det råder en utbredd machokultur i skolan även bland de yngre eleverna.

– De ville diskutera de här frågorna med eleverna på ett pedagogiskt lämpligt sätt. Vi tror att just Forumteatern kan fungera i det här fallet, menar Jon Karlsson för den fria teatergruppen Folkteatern i Dalarna.

Den professionella ensemblen, som består av Jon Karlsson, Emil Roos Lindberg, Eleanora Deloughery Nordin, Mattias Åhlén (Ledare/Dramapedagog) och Hugo Emretsson, har gjort research i två veckor i form av intervjuer, enkäter och gruppsamtal med skolelever.

– Vi bad både tjejer och killar att skriva ned sina förebilder på sociala medier. Det visar sig att killarnas listor domineras av muskler, våld, pengar, droger och om det är kvinnor som de följer så är det porrstjärnor eller andra kvinnor som visar upp sina kroppar på mäns villkor. När det gäller flickorna så handlar det om smink, vackra, lättklädda och utmanande kvinnor, berättar Jon Karlsson.

Det handlar med andra ord om både stereotypa och extrema förebilder som sätter normen för hur man ska se ut och bete sig.

– Här hittar vi förstås en del av förklaringen till varför machokulturen fortfarande är så stor och utbredd i samhället.

Teatergruppen har fått rannsaka sig själv.

– Vi har i ensemblen trott oss vara medvetna människor med en uppdaterad och genomlyst omvärldsanalys men har under arbetets gång fått se våra egna föreställningar omkullkastas när vi insett hur mycket den osynliga normen styrt och format våra egna liv. Det har varit mycket intressant, konstaterar Jon Karlsson och får medhåll av sina kollegor.

– För oss är det lika intressant, vi har som sagt fått tampas med oss själva, alla fem, vad reproducerar vi för normer själva. Vi delar med oss av egna erfarenheter från vår egen barn- och ungdom.

Eleanora Deloughery Nordin reflekterar också över det faktum att eleverna i teorin vet vad som gäller. Att machokulturen egentligen är fel.

– De vet vad som är rätt och fel. Alla är medvetna om att man ska få se ut och klä sig som man vill men på en direkt fråga om man verkligen kan göra det så säger man nej. Teatergruppen spelar upp tre olika scener där den manliga och många gånger osynliga machokulturen styr de olika skådespelarna. Det sker helt utan rekvisita och scenografi. Resultatet blir effektivt ändå.

Publiken får sedan gå in och stoppa skeendet och försöka förändra den norm som spelas upp samt ta scenen vidare därifrån.

Det blir ett effektivt sätt att klä av machokulturens förödande inverkan på både pojkar och flickor. Den förminskar och förstör för båda könen.

– Ja, det är viktigt att påpeka att båda könen i grunden är offer. Vi pratar inte i termer av förövare och offer, säger Jon.

Mattias Åhlén konstaterar att machokulturen och könsstereotypa värderingar ofta ärvs från föräldrarna.

– För oss är det lika intressant, vi har som sagt fått tampas med oss själva, alla fem, vad reproducerar vi för normer själva. Vi delar med oss av egna erfarenheter från vår egen barn- och ungdom.

– Munnen säger en sak, men handlingen gör en annan, inflikar Jon Karlsson.

Därför har teatergruppen även sagt att föreställningen egentligen är lika relevant för vuxna som för barnen. Frågorna och utmaningarna är densamma.

Att i dessa pandemitider försöka försörja sig som fri teatergrupp har inte varit lätt.

Folkteatern i Dalarna har ändå lyckats sätta upp flera uppsättningar för både barn och vuxna. De har inte digitaliserat sig utan har ändå lyckats coronasäkra sina föreställningar. Samarbetet med Kulturcentrum Asken har öppnat ytterligare en nisch.

– Vi är mycket glada över att kunna erbjuda denna ögonblickets konst för eleverna. Förhoppningsvis sätter den sina spår menar ensemblen.

Fakta: Forumteater

Forumteater är ett sätt att öva inför verkligheten och att gå från passiv åskådare till huvudrollsinnehavare i sitt liv. Olika lösningar prövas antingen genom att åskådare byter ut skådespelare eller genom att åskådare ger instruktioner om ändrad strategi till skådespelare i olika roller i en konflikt.

Metoden utvecklades av den brasilianska teatermannen Augusto Boal under 1960-70 talen. Han utvecklade metoden som en motreaktion till att stoppa det förtryck som folket i Brasilien och andra latinamerikanska länder utsattes för av militär och regeringar under 1960- och 70- talen.

Ulf Lundén

Dalademokraten 15/2-21